

Hva er makt og tvang, og hva er tillitsskapende tiltak?

Hva er tvang?

- Bruk av fysisk makt
- Å lure personen regnes også som "tvang" dersom formålet er å unngå motstand
- Det samme er trusler og bevisst bruk av stemme for å skremme
- Forsiktige, fysiske påvirkninger er vanligvis ikke tvang
- Håndledning, oppfordringer, veiledning regnes vanligvis ikke som tvang
- Tilrettelegging av miljøet er vanligvis ikke tvang

Strukturell og relasjonell tvang

- Strukturell tvang er tiltak som har som mål å beskytte pasienten (låst dør, sengehest) og som foregår i omsorgs- og behandlingsrelasjoner.
- Relasjonell tvang er tiltak som foregår i omsorgs- og behandlingsrelasjonen, slik som undersøkelse og stell.

Skjerming

- Skjerming på rom kan være et tiltak ift. Pasrl. Kap 4A
- Kan ikke være behandling av psykisk lidelse, da gjelder psykisk helsevernlov (phvl)
- Kan ikke gjøres / begrunnes ut fra andre enn pasienten selv, f.eks at pasienten er utagerende og går løs på ansatte / medpasienter
- Isolering er ikke lovlig, kun etter phvl.
- Nødrett / nødverge

Pasientsituasjoner

Ulike utgangspunkt, ulike behov, individuell tilnærming

Atferdsforstyrrelser og psykiatriske symptomer ved demens, APSD

Atferdsforstyrrelser

- Avvikende motorisk atferd
- Vandring, rydding, plukking
- Agitasjon
- Repeterende, formålsløs atferd
- Aggresjon
- Manglende hemninger
- Spiseforstyrrelse
- Søvnforstyrrelse

Psykiatriske symptomer

- Vrangforestillinger
 - Paranoide, feiltolkning
- Hallusinasjoner
 - Visuelle vanligst, hørsel
- Depresjon
- Apati
- Nedsatt initiativ
- Angst
- Godot-syndrom, bekymring, frykt for å være alene

**Utviklingscenter
for sykehjem og hjemmetjenester**
Helse Fonna

Tillitsskapende tiltak

Personen blir møtt på en trygghets- skapende og tillitsvekkende måte

- Relasjonell oppvarming ”det gode ansikt”
- Møtes med et smil ☺
- Engasjert kroppsspråk
- Blikk- kontakt
- Varm, trygg og rolig stemme
- Bruk tid på å komme i kontakt

Mål er å skape trygghet og forventninger om å lykkes med det som skal skje

Følge pasientens oppmerksomhetsfokus

- Sette ord på det pasienten der og da er opptatt av
- Benevne det med ord, lyder og mimikk

Mål:

Ved å vise pasienten at du ser hva han er opptatt av opplever pasienten å bli bekreftet og det kan føre til at han reagerer tilbake

Hjelp til å være i rytme

- Pasienten må få tid til å reagere på pleiers initiativ
- Turtaking – pleier handler – pasienten får tid til å reagere - handle – pleier gir respons på reaksjon/ handling.

Mål:

Det kan oppleves som støttende hvis pleier etterligner eller gjentar pasientens ord, lyder eller bevegelser

Pasienten får vite hva som skjer og skal skje

- Sett ord på handling før den skal skje
- Sett ord på opplevelser som forstyrrer pasientens fokus før en henter tilbake oppmerksomheten til aktuell situasjon
- Vis objekter som skal brukes i en handling og forklar enkelt bruken av dem
- Unngå å stille spørsmål. På grunn av demenstilstanden vil dette kunne skape vansker for pasienten da evnen til å ta valg som oftest er svekket

Mål: Skape trygghet i det som skal skje, dette klarer vi!

Anerkjennelse steg for steg i et handlingsforløp

- I form av ord som passer for pasienten
- Sånn, fint, bra, takk eller lignende
- I form av nikk, smil eller andre nonverbale signaler
- Dette kan gi energi til å fortsette

Mål:

Pasienten opplever å bli bekreftet og det styrker pasienten opplevelse av å være på rett vei

Pasienten får hjelp til start og avslutning av en handling

- Pasienter med en demenssykdom kan ha vansker med å orientere seg i et handlingsforløp
- Markere en start
- Gjennomføre handling – utveksling
- Markere slutt på handling

Mål:

For å unngå forvirring og uro må en situasjon avsluttes før en ny startes

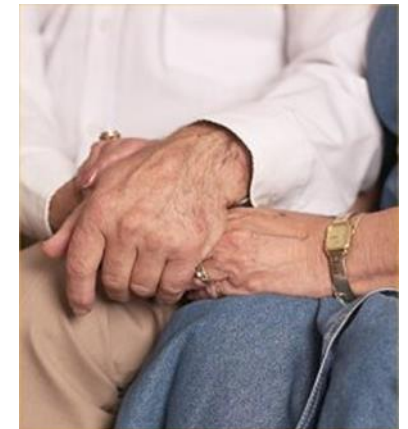
Fysisk berøring

Vurderes og avpasses individuelt

Håndledning for å klare å gjennomføre handling

Mål:

Fysisk nærhet til en støtteperson kan når usikkerhet og angst oppstår virke trygghetsskapende

Hjelp til å tåle eller mestre ubehag

Pasienten trenger hjelp til å få satt ord på sine negative uttrykk

Trenger hjelp til holde ut vanskelige situasjoner

Pleier bruker følelsesstemme og inntoning bevisst for å hjelpe pasienten til å holde ut vanskelige og ubehaglige, men nødvendige handlinger

Mål:

Validering - møte pasientens opplevelse av det som er vanskelig med respekt og forståelse

Hjelp til å være sosial med andre

- Triangulering vil si å få hjelp til å kommunisere med andre når pasienten ikke klarer det selv
- Pleier benevner pasientens og andres reaksjoner i en sosial setting
- Presentere personene for hverandre og konkrete forhold i omgivelsene
- Hjelp til å ha samtaler der pleier sender videre beskjeder i en samtale

Eksempel:

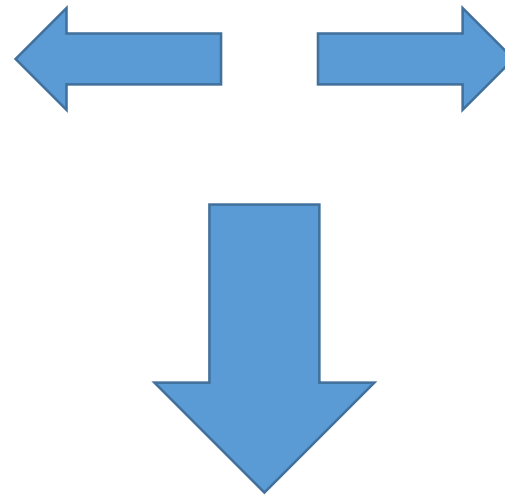
Pleier: Else sier at hun synes at kjolen din er fin, Anna

Pleier: Anna takker for at du sa kjolen var fin, Else

Hensyn til lovverket

Lovverkets
bestemmelser –

demenssykdommens
utfordringer

Skape gode relasjoner, trygghet i situasjoner, forutsigbare rammer

Tillitsskapende tiltak

- En forutsetning for å bruke tvang er at andre tiltak er forsøkt først.
- I vedtaket skal disse tiltakene beskrives.
- Tillitsskapende tiltak skal beskrives i tiltaksplanen og det skal evalueres hvordan de virker.
- Det skal dokumenteres hvordan pasientens motstand kommer til uttrykk

Kilder

- Ingelin Testad, Phd. Stavanger (tvang)
- Marte Meo- prinsipper, Marte Meo-terapeut Eli Myklebust, Haugesund.